

Överklagande av beslut att bevilja rivningslov för Nitrolackfabriken; dnr 2021-10952

Sammanfattande ståndpunkt

Gröndals Intresseförening överklagar stadsbyggnadsnämndens beslut 22 juni 2021 att bevilja rivningslov för Nitrolackfabriken. Vi menar att den avvägning mellan allmänintressen som ligger till grund för beslutet vilar på en alltför bräcklig kunskapsgrund och hänvisar till laglydelse i MB Kap 2 : 2, 3, 7 §§, MB Kap 3 : 6 §, PBL 2 Kap : 2 §, samt till planeringsinriktningar i Översiktsplanen. Ett definitivt beslut om Nitrolacks framtid bör inte fattas innan samrådsprocesser och miljökonsekvensbeskrivningar är klara.

Vi överklagar även beslutet på en annan grund. Eftersom Nitrolackfabriken både i sig och som en viktig kompletterande del av det kulturhistoriska industriområdet på Lövholmen, besitter ett särskilt högt värde, skulle en rivning av Nitrolackfabriken innebära en förvanskning av det värde det kulturhistoriska området på Lövholmen besitter. Här hänvisar vi till PBL Kap 8 : 13 § där lagtexten är tydlig; ett sådant byggnadsområde får inte förvanskas.

Beslut ska grundas på bästa möjliga kunskapsunderlag

Nitrolack som isolerad lovprocess avgörs inom ramen för vad det utdaterade och inaktuella sammanhang som den nu gällande detaljplanen för Lövholmen (2365) anger. Samtidigt ingår Nitrolack som del av det utökade och mer aktuella perspektiv som den pågående detaljplaneprocessen för hela Lövholmen (2017-13571) utgör.

Här menar vi att de perspektiv och den kunskap som detaljplaneprocessen tillför kan ha en avgörande betydelse för hur de kulturhistoriska värdena på Lövholmen bäst ska tas till vara och allmänintressen sinsemellan bäst ska avvägas. Den potential och de värden de kulturhistoriska byggnaderna på Lövholmen besitter kommer att kunna förstås och realiseras fullt ut först när detaljplaneprocessen genomförs fullt ut. De kulturhistoriska värden som kan extraheras och förädlas ur den komplexa nybildningen av Lövholmen förutsätter kunskap om dels enskildheter, enskilda byggnader och enskilda allmänintressen, dels hur dessa förhåller sig till och kan berika och optimera varandra. Att riva Nitrolack, en av de byggnader med störst potential att tillföra kulturella mervärden, innan det fullödiga kunskaps- och beslutsunderlaget är sammanställt i samråd och genom miljökonsekvensbeskrivningar vore inte förenligt med de krav som följande lagar och planer ställer;

- 2 kap 2, 7 §§ MB. Grundläggande principer för miljöhänsyn återspeglas av hänsynsreglerna och rimlighetsavvägningen i miljöbalken. Miljöhänsyn innebär bland annat att kunskap ska införskaffas så att kulturmiljön skyddas från skada eller olägenhet. Med hänsyn till en åtgärds art och omfattning statuerar rimlighetsavvägningen i 7 § att miljöhänsyn, inkluderande hänsyn till kulturmiljön, ska

visas ända tills det blir orimligt att göra så - ända tills marginalnyttan för miljön inte uppväger de kostnader som läggs ned på skadeförebyggande åtgärder. Att visa miljöhänsyn i det här fallet innebär att kunskap, under samråd och miljökonsekvensbeskrivningar, inhämtas och ackumuleras så att de kulturmiljövärden som finns på Lövholmen, inklusive Nitrolackfabriken både i sig och i sitt sammanhang, ska tas till vara på bästa möjliga sätt. Kostnaden för detta skulle vara att beslutet om rivningslov för Nitrolack fördröjs ända tills dess samråd och miljökonsekvensutredningarna är klara. Konkret skulle detta vara möjligt att genomföra genom att beslutet om rivningslov fattas enligt kap 9:28 § PBL i stället för kap 9:34 § PBL.

Vi menar att detta är en kostnad som ligger inom rimlighetens gränser och värd att ta. Detta är en miljöhänsyn som är rimlig att visa.

- 3 kap 6 § MB. Områden som på grund av sina kulturvärden har en allmän betydelse ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön. Om Nitrolack skulle rivas till följd av ett bristande beslutsunderlag, skulle detta vara en åtgärd som påtagligt skulle kunna skada kulturmiljön. Kunskap ska så långt som möjligt införskaffas för att förebygga detta. Detta understryks av 2 kap 3 § MB som statuerar att åtgärder som hotar att skada miljön förstärker kraven på försiktighet.
- Översiktsplanen planeringsinriktningar;
 - "Kunskap om stadens stadsbyggnadskaraktärer och stadslandskapet ska vara en utgångspunkt vid förändring, förnyelse och förtätning i stadens befintliga områden".
 - "Ny bebyggelse, ändringar och tillägg i befintliga miljöer ska utföras omsorgsfullt, med konsekventa karaktärsdrag och genomarbetade detaljer grundade på en gedigen analys".

Dessa lagars och planers betydelse menar vi inordnar rivningslovsprocessen och detaljplaneprocessen i ett enda övergripande sammanhang. Detaljplansprocessens betydelse som bidrag till beslutsunderlaget går inte att bortse ifrån. Bästa möjliga kunskapsunderlag ska ligga till grund vid all planläggning och beslut där kulturvärden är involverade. Allt annat skulle innebära att marken används på ett sätt som inte vore förenligt med en från allmän synpunkt god hushållning enligt 2 kap 2 § PBL.

Till stöd för detta menar länsstyrelsen i remissyttranden från det tidiga samrådet att ytterligare utredningar behöver göras. Kulturnämnden pekar på behovet av ett större kunskapsunderlag för att kunna göra mer ingående bedömningar.

Förvanskning av det kulturhistoriska området

Nitrolackfabriken höga värden och dess viktiga kompletterande roll i det kulturhistoriska sammanhang som industriområdet på Lövholmens utgör, framgår av uttalanden från olika remissinstanser:

- Länsstyrelsen menar att Lövholmen har stora industri- och kulturhistoriska värden på såväl lokal som nationell nivå. De efterlyser ett ökat bevarande av viktiga byggnader som skulle återspegla ett mer representativt tidsdjup än de hittills föreslagna byggnaderna. De byggnader som nu föreslagits uppfördes 1889–1916 och representerar arkitektoniskt endast ett litet avsnitt av Lövholmens historia som industriområde. Ett annat problem med den hittills föreslagna bevarandestrukturen

är att de bevarade byggnaderna skulle byggas in i kvartersstrukturen på ett sätt som skulle göra det svårt att förstå att de utgör delar av ett historiskt industriområde. Länsstyrelsen efterlyser även en naturlig koppling mellan de kulturhistoriska byggnaderna och vattnet, eftersom kajen på Lövholmen tidigare utgjort en industrihamn.

- Stockholm stadsmuseum har grönklassificerat både Nitrolack och andra kulturhistoriska industribyggnader på Lövholmen. Stadsmuseet menar att ett ökat antal verksamhetsbyggnader behöver sparas för att kulturhistoriska värden och det industrihistoriska arvets ska vara möjliga att förmedla.

Nitrolackbyggnaden uppfördes 1945. Den återspeglar därmed arkitektoniskt och verksamhetsmässigt en annan tidsperiod än de hittills föreslagna kulturhistoriska byggnaderna och utgör därför ett viktigt komplement till dessa. I en kommande kvartersstruktur skulle Nitrolack bidra till en ökad förståelse för hela platsen som ett historiskt industriområde och för den verksamhet som bedrivits där. Det är dessutom den enda av de kulturhistoriskt viktiga byggnaderna som naturligt är belägen närmast vattnet. Utifrån dessa omständigheter menar vi att en rivning av Nitrolackfabriken skulle innebära en förlust av viktiga kulturhistoriska perspektiv och en förvanskning av det höga kulturhistoriska värde som industriområdet på Lövholmen besitter och hänvisar till 8 kap : 13 § PBL.

För Gröndals Intresseförening

Lennart Sundin
Ordförande

Per-Erik Hägerström
Styrelseledamot